

Cartea profetului Zaharia

Bibliografie: Werner H. Schmidt, *Einführung in das Alte Testament*, Berlin/New-York ⁵1995; Ralph L. Smith, *Micah-Malachi*, Dallas TX, 1984 (WBC 32); Carol L. Meyers / Eric M. Meyers, *Haggai, Zechariah 1-8*, New York etc., 1987 (AB 25B); Idem, *Zechariah 9-14*, New York etc., 1993 (AB 25C); Didyme l'Aveugle (Didim cel Orb), *Sur Zacharie*, trad. Louis Doutreleau, Paris, vol. 1-3, 1962 (SCh 83-85).

1.1. Pericopa 1:1-6

V. 1 constituie titlul.

„În luna a opta, în anul al doilea al lui Darius” – octombrie/noiembrie 520. Darius I (521-486) mai apare și în cartea *Ezdra*, *Neemia*, *Daniel* și în cartea contemporanului lui Zaharia, profetul Agheu.

„fost-a cuvântul Domnului către mine” – Primul profet scriitor, Amos, își prezentase profeția ca fiind „cuvintele lui Amos” (1:1), însă la scurt timp contemporanul acestuia, Osea, introduce formula preluată și de alți profeți, „cuvântul Domnului” (*d'ḅar Yahweh*) (*Os.* 1:1; *Mih.* 1:1; *Sof.* 1:1; *Ier.* 1:2; *Iez.* 1:3; *Ag. Ioil* 1:1; *Iona* 1:1).

„proorocul Zaharia, fiul lui Berechia, fiul lui Ido” – Numele Zaharia (*Z'karyah*) înseamnă „Iahve Își amintește”. Profetul se prezintă ca fiind fiul lui Berechia, fiul lui Ido. După *Neem.* 12:16 un Zaharia fiul lui Ido era preot, iar după *Mat.* 23:35 un Zaharia fiul lui Berechia, deși om drept, a fost ucis între templu și altar. Identificarea profetului Zaharia cu una dintre aceste figuri rămâne însă sub semnul întrebării.

În v. 2-6, se face o scurtă memorare istorică. Toate problemele politice și sociale, culminând cu exilul, sunt interpretate ca efectul mâniei lui Dumnezeu (v. 2), cauzată de „căile și faptele rele” ale părinților (= înaintașilor), deși Domnul îi atenționase prin prooroci.

Se observă aici rolul important al profeților, care sunt numiți „slujitorii Mei prooroci” (v. 6). Termenul de „slujitor/rob al lui Iahve (al Domnului)” (în ebr. *ḅbed Yahweh*) devenise un titlu de onoare, acordat lui Avraam și patriarhii (*Ieș.* 32:13; *Deut.* 9:27; *Ps.* 104:6 LXX), Moise (*Ieș.* 14:31; *Ios.* 1:1), Iosua (*Ios.* 24:29), David (*3Reg.* 8:24; *4Reg.* 11:13) și în general profeților (*4Reg.* 9:7), însemnând „închinătorul lui Iahve” (cultul era înțeles ca slujire). Se pare că termenul, a cărui origine trebuie căutată în eticheta curții regale (rege = stăpân, supus = rob), a fost promovat în special de literatura deuteronomistă (*Iosua*, *Judecători*, *1-4 Regi*) și de cea influențată de ea (o redactare deuteronomistă se simte și în Pentateuh). Deutero-Isaia l-a folosit ca termen tehnic pentru Mesia care suferă în așa numitele Cântece al Robului lui Iahve (*Is.* 42; 49; 50; 52-53).

Esența pericopei rămâne v. 3: „Întoarceți-vă către Mine... și atunci Mă voi întoarce și Eu către voi”. Întoarcerea (în ebr. verbul *šub*), care poate fi pusă în legătură cu gr. *metanoia*, înseamnă schimbarea direcției greșite alese până atunci, deci o transformare internă, pocăința. La v. 6, verbul „s-au pocăit” este de fapt ebr. *šub*, „a se întoarce”. Acolo, pocăința este asociată și cu mărturisirea greșelii. De remarcat că urmarea întoarcerii omului este întoarcerea lui Dumnezeu; dar dacă întoarcerea omului reprezintă pocăința, întoarcerea lui Dumnezeu o reprezintă harul (ebr. *ḅen*).

Deși părinții și profeții care le-au vorbit au trecut între timp (v. 5), „cuvintele și poruncile” lui Dumnezeu rămân, iradiind pentru fiecare generație (v. 6). De remarcat faptul că profetul Zaharia ține de la început să-și raporteze mesajul la profeții de dinainte de el.

1.2. Pericopa 1:7-17

Pericopa se deschide cu o prezentare analogă v. 1: datare, prezentarea profetului, formula profetică „fost-a cuvântul Domnului”. Se poate deci ca inițial cartea să fi început aici, deci ca pericopa precedentă să fie o introducere adăugată ulterior. (Oricum, acesta e un detaliu pur tehnic.)

„luna a doua (? , în TM și LXX a unsprezecea), care se cheamă șebat” – ianuarie/februarie 519. În calendarul ebraic, lunile erau numărate (prima, a doua, a treia etc.) Numele babiloniene (de ex. aici *šēbat*) au fost adăugate după perioada exilului. Pe de altă parte, au funcționat două calendare: (1) unul care începea primăvara (cu luna *nisan*, luna Paștelui), de proveniență babiloniană (babilonienii serbau Anul Nou tot primăvara); a fost adoptat de ex. în mediile preotești (cf. sursa P din Pentateuh – *Ieș.* 12-13) și (2) altul care începea toamna (cu luna sărbătorii Corturilor, numită ulterior *tišri*), folosit de ex. în perioada preexilică. În cazul de față se observă că deja sunt introduse denumirile babiloniene, dar se respectă vechiul calendar, care începea toamna.

Această pericopă are o primă viziune.

„o vedenie în timpul nopții” (v. 8) – vis. Dumnezeu Se arată deseori așa (*Fac.* 15:1: „noaptea în vis”).

În vedenie apare un călăreț pe cal roșu, aflat (ascuns) într-un desiș de mirt, urmat de cai în diverse culori. Imaginea cailor de diferite culori va fi reluată în *Apoc.* 6. Așa cum rezultă din v. 11, „îngerul Domnului care stătea între mirți”, acest călăreț e un înger. Fer. Ieronim a văzut în acest înger al Domnului pe Hristos întrupat, culoarea calului roșu reprezentând patima.

Un fapt specific lui Zaharia este prezența unui înger interpret, numit în mai multe rânduri „îngerul care vorbea cu mine”. Îngerul interpret stă lângă profetul care are o viziune și i-o explică, spre diferență de „îngerul Domnului”, mesagerul, în jurul căruia se focalizează viziunea (apare înaintea profetului, nu lângă) și care vorbește în numele Domnului. În tâlcuirea patristică exact acesta din urmă este pus în legătură cu Hristos, mai ales că el vorbește în numele Domnului ca și cum ar fi el însuși Domnul.

În text, îngerul Domnului condusese o expediție („aceștia sunt solii”) pe pământ (v. 10), care a constatat că pământul se liniștise. Venise vremea ca Domnul să arate milă Ierusalimului, după cei 70 de ani de robie vestiți de profetul Ieremia (*Ier.* 25:11; 29:10; cf. și *Dan.* 9:2.24). Transpare iarăși recursul lui Zaharia la profeții de dinainte de el.

Mesajul viziunii este concentrat în următoarele: „Mă întorc iarăși către Ierusalim cu milostivire... [Domnul] va alege iarăși Ierusalimul” (v. 16-17) și „templul Meu va fi zidit în el” (v. 16). Alegerea este actul prin care Iahve consacră (sfințește) o persoană sau un obiect. Alegerea Ierusalimului și zidirea Templului sunt intim legate, provenind din literatura deuteronomică și deuteronomistă – cf. *Deut.* 12:5: „locul pe care-l va alege Domnul Dumnezeuul vostru din toate semințiile voastre, ca să-și pună numele Său asupra lui”.

Prima viziune aduce deci în discuție restaurarea Ierusalimului și rezidirea Templului, fapt în care profetul Zaharia, alături de profetul Agheu, s-a și implicat activ (*Ezdr.* 5:1).

1.3. Pericopa 2:1-4

Este a doua viziune, pusă în continuarea primeia. Introducerea „am ridicat ochii și am privit” este obișnuită pentru a face loc unei scene noi.

Profetul vede patru coarne. Cere explicații îngerului interpret, care îi tâlcuiește că ele reprezintă puterile politice care l-au exilat pe Iuda, pentru că în VT, cornul reprezintă forța. Numărul de patru înseamnă că împărățiile erau de pe întreg pământul (cf. *Zah.* 2:10; *Ier.* 49:36). Imaginea a patru împărății este reluată și în *Dan.* 2:31 ș.u. (patru părți ale unei

statui din diferite materiale); 7 (patru fiare). Dacă însă la Zaharia numărul 4 este simbolic (întregul pământ), la Daniel reprezintă patru împărății care s-au succedat.

Cei patru făurari/fierari trebuie să fie înțeleși ca niște îngeri, care aduc pedepse asupra celor patru puteri.

1.4. Pericopa 2:5-17

A treia viziune este introdusă cu aceeași formulă ca și viziunea a doua: „am ridicat ochii, m-am uitat”.

În această viziune, un om (v. 5) sau un tânăr (v. 8) măsoară cu o funie Ierusalimul. Măsuratul (= realizarea planului de construcție) reprezintă începutul zidirii. Imaginea apăruse și în viziunea Templului lui Iezechiel (Iez. 40:3 ș.u. – aici e clar vorba de un înger: „era un om, a cărui înfățișare era ca înfățișarea aramei strălucitoare”), fiind reluată și în Apocalipsă pentru Ierusalimul ceresc (Apoc. 11:1 – măsoară chiar profetul; 21:15 ș.u. – aici îngerul are o trestie de măsurat din aur).

Un alt înger îi spune îngerului interpret al lui Zaharia să-i comunice îngerului-meșter că Ierusalimul va fi „un oraș deschis” (v. 8), adică fără ziduri. La Iezechiel și în Apocalipsă zidurile erau prezente (Iez. 40:2.5; în Apoc. 21:12.18 zidul e înalt și din pietre scumpe: iaspis). Însă nu este propriu-zis o diferență, pentru că la Zaharia se spune că Dumnezeu va fi de fapt „un zid de foc de jur împrejur” (v. 9). Zidul sigur că era asociat în vechime cu apărarea în cazul unui conflict militar. Din cele trei tipuri de texte invocate reiese că Ierusalimul se va bucura de pace, iar zidurile reprezintă de fapt pronia divină (piatra scumpă simbolizează slava divină). Ierusalimul devine o cetate a harului și pronierii, nu o fortificație militară.

„Și voi fi slava lui în mijlocul lui” (v. 9) – Slava divină (ebr. *kaḥod*) reprezintă manifestarea prezenței divine. Ca și alte noțiuni asemănătoare (fața – *panim*, numele – *šem*, brațul/mâna – *zaro'a/yad*) o putem pune în legătură cu gr. *energeia*, adică energia/harul divin. Prezența divină este reluată și în v. 14-15: „Eu vin să locuiesc în mijlocul tău... voi locui în mijlocul tău”. Pe lângă har, locuirea divină reprezintă profeția întrupării Mântuitorului (cf. Ioan 1:14; Apoc. 21:3) și aceasta cu atât mai mult cu cât v. 14 „Bucură-te și te veselește, fiica Sionului, căci iată eu vin să locuiesc în mijlocul tău” este citat în prima parte a sa în Zah. 9:9, textul invocat în cadrul intrării lui Hristos în Ierusalim (Mat. 21:5; Ioan 12:15).

„cel care se atinge de voi se atinge de lumina ochilor Lui” (v. 12) – Se arată iubirea foarte intimă între Iahve și Ierusalim, asociată iubirii pentru soție – cf. Iez. 24:16, unde soția profetului e numită „mângâierea ochilor tăi”.

Se creează antiteza „fiica Sionului” (v. 14) – „fiica Babilonului” (v. 11). Prima reprezintă Ierusalimul prigonit, dar izbăvit din exil (v. 10-11), a doua îi reprezintă pe prigonitori. De altfel, Babilonul, folosit în Fac. 11 ca imagine a ambiției deșarte, a răzvrătirii împotriva lui Dumnezeu și a cosmopolitismului (împărțirea limbilor), devine în literatura apocaliptică simbolul elementului diabolic – Apoc. 17:4-5: „Babilonul cel mare, mama desfrânatelor și a urâciunilor pământului”. La intervenția Domnului („rotesc mâna Mea” – v. 13), Babilonul cade pradă celor pe care îi înrobise.

„în ziua aceea Îmi vor fi mie popor” – este o parte din așa numita formulă de legământ (cf. Ieș. 6:7; Ier. 30:22).

„Și va lua Domnul ca moștenire a Sa pe Iuda, în țara cea sfântă, și va alege încă o dată Ierusalimul” (v. 16) – Moștenirea sau lotul primit (ebr. *heleq*), ca și noțiunea de proprietate, reflectă relația strânsă dintre Iahve și poporul său. Orice om își păzește și-și păstrează proprietatea. De reținut și formula „țara sfântă” (ebr. *'admat haq-qodeš*), însemnând că sfințenia decurge din prezența divină.

„Să tacă tot trupul înaintea Domnului, că El S-a ridicat din locașul Lui cel Sfânt” (v. 17) – Înseamnă recunoașterea intervenției active a alui Dumnezeu, având ca centru locașul sfânt (Templul). Interesant că în Sâmbăta Patimilor, prima parte a folosită într-un tropar

specific acestei zile, în care se face referire la îndreptarea către patimi a lui Hristos. Deci ridicarea Domnului de aici simbolizează în discursul liturgic ridicarea pe cruce și învierea.

1.5. Pericopa 3:1-10

În a patra viziune, introducerea sună „mi-a arătat”, subînțelegându-se că Domnul l-a făcut pe profet să vadă.

În această pericopă apare îngerul-mesager, identificat ca de obicei cu Domnul. Această identificare / ambiguitate voită se observă foarte bine în v. 2: „Și a zis Domnul...: Ceartă-te pe tine Domnul...”. Acest personaj care invocă pedeapsa din partea Domnului (deci ar fi un înger) este totuși Domnul. În interpretarea patristică, îngerul Domnului identificat cu Domnul, este Hristos.

Înaintea tronului divin, Diavolul/Satan îl învinuiește pe marele preot Iosua. Ca mare preot, reprezentant al poporului în perioada post-exilică, deci atunci când marele preot a preluat rolul regelui pre-exilic, Iosua e responsabil pentru păcatele poporului. De aceea veșmintele sale sunt murdare (v. 3). Satan îl învinuiește pentru aceste păcate (v. 1). Păcatele sunt deci acelea care au cauzat exilul, la care s-a făcut referire și în pericopa 1:1-6.

Hainele reflectă în teologia VT starea omului. Spălarea lor arată purificarea duhovnicească: de ex. înainte de primirea Legii pe Sinai (*Ieș.* 19:14) sau pentru a înlătura necurățirea ritualică (*Lev.* 15:6). Schimbarea în veșmântul de prăznuire (v. 4) înseamnă iertarea păcatelor și primirea harului divin. Mitra (v. 5) înseamnă cinstea de care se bucură. De altfel, în costumul preoțesc, mitra a căpătat un rol important după 587 îdHr., când ea asimilează simbolul coroanei regale.

Scena atestă și un aspect din demonologia VT. Satan (ebr. *śatan* „cel care părăște/învinuiește”) devine nume pentru diavol. Satan are acces la tronul divin, alături de îngeri (cf. *Iov* 2), este însă un adversar neîmpăcat al oamenilor. Certarea îi vine însă din partea Domnului (v. 2).

V. 7 reprezintă investirea marelui preot. Se remarcă rolul său dublu: pe de o parte, este cârmuitorul Templului și paznicul curților acestuia; pe de altă parte însă, el are dregătorie printre slujitorii Domnului. Este cu alte cuvinte membru al consiliului divin, din care fac parte îngerii. Se observă germenii concepției patristice, după care preotul are o slujbă ca a îngerilor, împreună cu care slujește. Această idee se regăsește și în imnografie (Sf. Liturghie) și chiar în pictură (pe cupola bisericii poate apărea scena liturghiei cerești).

„Ascultă deci, Iosua, mare preot, tu și cei împreună cu tine care stau înaintea ta; căci sunt oameni de precizare. Iată Eu aduc pe Servul Meu Odraslă” (*Zah.* 3:8) – Este o profeție mesianică. Marele preot și preoții/profeții din anturajul său devin, ca urmare a purificării prezentate mai sus, părtași la o taină a consiliului divin. Domnul Îl va aduce pe Robul/Servul Său (ebr. *‘ebed Yahweh*) numit și Odraslă (ebr. *šemah*). Întâlnim aici îmbinate două importante tradiții mesianice. După una, Mesia apare ca Robul lui Iahve, un rob care prin moartea Sa, înțeasă ca o jertfă de păcat, pentru că își asumase fărădelegile poporului, ajunge ca după moarte să fie totuși viu, slăvit și să-și vadă urmașii (*Is.* 53). După a doua tradiție, urmașul lui David așteptat pe tronul aceluia, deci un rege nou, care să conducă țara cu dreptate, este numit Odraslă (cf. *Is.* 11:1; *Ier.* 23:5). Ideea este că din butucul tăiat (= dinastia regală davidică, decapitată în 586 îdHr.) va răsări în vremurile din urmă o Mlădiță/Odraslă sfântă.

De altfel, se poate spune că prin numele său, Iosua (ebr. *Y^hošū‘a*) îl simbolizează pe Iisus (numele grecizat *Iēsous* corespunde ebraicului *Y^hošū‘a*). Prin aceasta întregul episod din cap. 3 poate fi aplicat, în înțelegerea tipologică, lui Hristos. Acesta și-a asumat păcatele poporului (= hainele murdare), este atacat de Diavol, dar în cele din urmă este slăvit (= veșmântul de prăznuire) ca preot-împărat (= mitră), primit în alaiul ceresc.

Urmează a doua scenă în care înaintea lui Iosua e pusă o piatră cu 7 ochi/fântâni. Ebr. *‘ain* înseamnă atât „ochi (organ al vederii)” cât și „ochi (de apă)”, deci „fântână”. Piatra este

un simbol al divinității. În sens tipologic, Îl simbolizează chiar pe Hristos (cf. 1Cor. 10:4; Ef. 2:20). Dacă se ia în considerație primul înțeles, cei 7 ochi pot reprezenta atotștiința divină (cf. Zah. 4:10: „Iar aceste șapte (candle) sunt ochii Domnului care cutreieră tot pământul”). Dacă se consideră al doilea înțeles, cele 7 fântâni reprezintă harul Duhului trimis de Fiul (la fel cum din piatra călătoriei prin pustiu curgea apa – 1Cor. 10:4). Numărul 7, simbol al perfecțiunii, apare și în Is. 11:2-3 (LXX), ca daruri ale Duhului Sfânt. Interesant că Însuși Dumnezeu sapă ochii/fântânile în piatra respectivă.

Șederea sub via și smochinul propriu a primit în literatura biblică deja forma unui aforism, denumind odihna și pacea ca binecuvântare divină (cf. 3Reg. 4:25; Mih. 4:4 etc.).

1.6. Pericopa 4:1-14

Pericopa aceasta conține viziunea a cincea, dar nu este unitară din punct de vedere literar. V. 6-10 întrerupt firul discuției cu îngerul-interpret și consituie de aceea o inserție ulterioară.

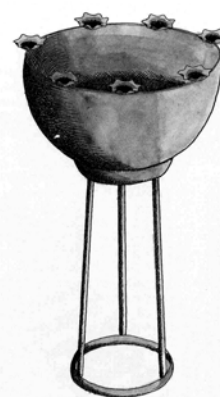
Îngerul-interpret îl trezește pe profet ca din vis. Trezirea implică un plus de luciditate, deci această viziune ar însemna o adâncire a trezviei lăuntrice.

Profetul descrie un candelabru (pe un postament se sprijinea un vas, pe marginea căruia se află 7 candelă – vezi figura din dreapta) (v. 2).

De o parte și de alta se află doi măslini (v. 3).

Se presupune că această formă a candelabrului o precede pe cea clasic iudaică, a candelabrului cu 7 brațe (Ieș. 25:31 ș.u. – vezi figura din stânga).

Atunci când profetul întreabă, îngerul amână puțin răspunsul. Tensiunea crește și prin faptul că exact când se aștepta răspunsul, intervine inserția (v. 6-10), dar și prin faptul că întrebarea profetului este pusă de 3 ori (v. 4.11.12).

De fapt, în continuare v. 5, vine prima parte din v. 6 („Și mi-a vorbit iar și a zis”) la care trebuie lipită ultima parte din v. 10 („aceste șapte (candle) sunt ochii Domnului care cutreieră tot pământul”).

Cei doi măslini sunt „cei doi fii unși” (ebr. *b'ne hay-yișar*, literal „fiii untdelemnului”) (v. 14). Expresia trebuie înțeleasă prin prisma termenului „Unsul”/Mesia (ebr. *mašiaḥ*). E vorba, cu alte cuvinte, de două personaje mesianice.

Inserția din v. 6-10 explică de fapt această imagine. Mai exact vorbește despre unul dintre cei doi măslini, Zorobabel. Aceasta înseamnă că cei doi măslini/cei doi Mesia sunt marele preot Iosua și guvernatorul Zorobabel.

Inserția se prezintă ca o adresare a lui Dumnezeu către Zorobabel: „acesta e cuvântul Domnului către Zorobabel” (v. 6).

Misiunea lui Zorobabel se va desfășura „nu prin putere, nici prin tărie, ci prin Duhul Domnului” (v. 6). Cu alte cuvinte, nu va avea un motor politic, ci unul eminentemente duhovnicesc. Dar în ce constă misiunea?

V. 7, în care muntele înalt devine câmpie înaintea lui Zorobabel, seamănă cu oracolul introductiv al părții Deutero-Isaia (Is. 40:3-4). Acolo calea pe care vine Domnul asemenea unui rege trebuie să fie îndreptată, pregătită. S-ar înțelege că Domnul are o statură uriașă, dacă în calea sa denivelările apar ca munți și văi. Aplicându-i aceeași imagine lui Zorobabel, acestuia i se conferă statura impunătoare, chiar divină. Nu întâmplător este un element mesianic.

„El va smulge piatra din vârful în strigătele mulțimii: Har, har peste ea!” (v. 7) – Textul la prima vedere este lipsit de sens: de ce s-ar bucura mulțimea când Zorobabel smulge piatra din vârful, deci distruge construcția? De fapt sensul ar fi exact opus: Cornilescu chiar traduce: „El va pune piatra cea mai însemnată în vârful Templului”. Mult mai exactă este însă următoarea explicație: verbul „a scoate” apare și în texte care descriu ritualul de restaurare a templelor în Mesopotamia; pietrele erau scoase din construcția ruinată, pentru a fi refolosite; refolosirea pietrelor asigură continuitatea sacră a templului respectiv. Deci Zorobabel recuperează („scoate”) pietrele Templului din Ierusalim, care fusese ruinat de babilonieni, pentru a-l ridica din nou. Un motiv serios pentru mulțime să fie entuziasmată.

„Mâinile lui Zorobabel au pus temelii acestui templu și tot mâinile lui îl vor termina” (v. 9) – Zorobabel ridică al doilea Templu, după ce primul, Templul lui Solomon, a dăinuit între aproximativ 955 (al 11-lea an al lui Solomon) și 586 îdHr., fiind distrus de babilonieni. Templul lui Zorobabel a fost început după decretul lui Cyrus 2 din 538; dar din cauza sărăciei și a intervențiilor străine, lucrările au fost sistate. Abia în timpul lui Darius 1, între 520 și 515 construcția celui de-al doilea Templu este încheiată. Zorobabel era fiul lui Salatiel (Ezdr. 3:2; *Neem.* 12:1; *Ag.* 1:1 etc.) sau al lui Pedaia (*1Paral.* 3:19; totuși probabil eroare), dar în orice caz nepot al regelui Ioiachin, care fusese deportat în Babilon în 597. Zorobabel, fiind descendent davidic, a fost făcut de perși guvernator al provinciei Iuda. S-a întors cu exilații din Babilon (*Ezdr.* 2:2) și s-a implicat în ridicarea Templului. Trebuie remarcat că ridicarea unui templu constituia prerogativă regală. De aceea Zorobabel a fost cinstit ca figură mesianică, de el legându-se speranțele reînțemeierii dinastiei regale (cf. *Ag.* 2:23; *Zah.* 4:14). Totuși, Zorobabel n-a ajuns niciodată rege, iar așteptările mesianice întruchipate de el nu s-au împlinit. Orizontul de așteptare mesianică nu a fost desăvârșit decât de Mântuitorul Hristos, Căruia I se aplică astfel ideile referitoare inițial la Zorobabel.

„Începuturile mici” (v. 10) descriu desigur începuturile modeste în zidire. Totuși, Zorobabel ține în mână cumpăna zidarului, semn al rolului său.

1.7. Pericopa 5:1-4

În a șasea viziune, introdusă prin „iarăși am ridicat ochii”, deci pusă în continuarea precedentei, profetul vede un sul de carte lung de aproape 10 metri (20 coți) (v. 2).

Același înger interpret îi tâlcuiește (deși nu e menționat nominal): sulul este scris cu blestemul cu care va fi lovit hoțul și martorul mincinos (v. 3).

O vedenie asemănătoare a avut-o Iezechiel (2:9-3:3): un sul scris cu „plângere, tânguire și jale” (2:10) i se arată profetului, căruia i se cere să-l mănânce. Înseamnă desigur asumarea funcției profetice (vezi continuarea).

Interesant că la Zaharia blestemul sulului este relaționat cu două porunci din Decalog: interzicerea furtului (porunca a 8-a) și a sperjurului (porunca a 9-a). Iarăși se observă că Zaharia face referire la tradiții de dinainte de el.

Dărâmarea casei (v. 4) arată că blestemul nu se răsfrânge numai asupra persoanei, ci și asupra familiei sale.

1.8. Pericopa 5:5-11

În a șaptea viziune, îngerul interpret îi cere profetului să descrie ceea ce vede. Profetul îi întoarce întrebarea, iar îngerul îi răspunde că este o baniță / un butoi (un recipient de măsurat volumul, de obicei pentru grâne, cu mărimea de o efă = 38,8 litri) (v. 6).

În această baniță/butoi se află „fărădelegea a tot pământul” (v. 6), personificată printr-o femeie (v. 7-8). Aceasta este pusă în baniță și deasupra ei se așază un disc de plumb (v. 7), cu alte cuvinte este închisă înăuntru.

Banița este purtată de două femei cu aripi de barză (sunt făpturi cerești, probabil de ordin demonic) (v. 9), care, după explicația îngerului, duc efa și fărădelegea din ea în pământul Șinear (= Sumer, adică sudul Mesopotamiei sau sudul Irakului) și Acad (= nordul Mesopotamiei). Cu alte cuvinte fărădelegea este purtată în Babilon (ca regiune), pentru a i se face acolo casă (v. 11). Zidirea casei fărădelegii trebuie văzută ca o contrapondere la zidirea templului de către Zorobabel (4:9). Deci se învederează o antiteză, Ierusalim <=> Babilon, care va fi folosită și în *Apocalipsă* (17; 21-22). Fărădelegea dusă în țara Șinear-Acad are corespondență în „femeia îmbrăcată în purpură și în stofă stacojie și împodobită cu aur și cu pietre scumpe și cu mărgăritare, având în mână un pahar de aur, plin de urâciunile și de necurățiile desfrânării ei; iar pe fruntea ei scris nume tainic: Babilonul cel mare, mama desfrânatelor și a urâciunilor pământului” (Apoc. 17:4-5).

1.9. Pericopa 6:1-8

În cea de-a opta viziune, introdusă prin formula „și am ridicat iarăși ochii și m-am uitat”, profetul vede ieșind dintre doi munți de aramă patru care trase de cai în diferite culori (roșii, negri, albi și bălțați). Munții de aramă trimit la o geografie mitică, înscriind viziunea în cadrul eshatologic.

Îngerul interpret îi spune profetului că cele patru care sunt „cele patru vânturi ale cerului” (v. 5), adică cele 4 puncte cardinale, „care ies după ce s-au înfățișat înaintea Stăpânului”. Sunt deci îngeri, care se îngrijesc de univers, fiecăruia revenindu-i o regiune. Nu se poate merge însă mai departe, căutând o explicație și în corespondența dintre culoarea cailor și punctul cardinal.

Carele cutreieră pământul, având o misiune asemănătoare călărețului cu cai în diverse culori din prima vizune (*Zah.* 1:7-17). În acest caz, vestesc potolirea Duhului lui Dumnezeu (= mâniei divine) în țara din miazănoapte (v. 8). Aceasta înseamnă că țara de la miazănoapte a fost pedepsită pentru fărădelegea ei. În literatura profetică, țara / neamul de la miazănoapte semnifică dușmanul puternic care vine să cucerească Ierusalimul și să-l jefuiască (cf. *Ier.* 1:13-16; 4:6 – 6:30).

1.10. Pericopa 6:9-13

După cele 8 viziuni, urmează o acțiune profetică. Profetul este îndemnat de Dumnezeu să primească din partea unor bărbați întorși din exil (Heldai, Tobia și Iedaia, posibil din familia preoțești) argint și aur, apoi să meargă în casa lui Iosia fiul lui Sofonie (probabil Sofonie este preotul contemporan cu Ieremia – cf. *Ier.* 21:1, iar Iosia un descendent de-al lui). Din argintul și aurul primit profetul trebuia să confecționeze o coroană, pe care să o pună pe capul marelui preot Iosua (v. 11).

Cu această ocazie, profetul trebuia să-i adreseze un oracol: „Așa grăiește Domnul Savaot: Iată un om care va fi chemat Odraslă; acesta va odrăslă și va zidi templul Domnului. Și acesta va rezidi templul Domnului. El va purta semnele regale și va stăpâni și va domni pe tronul lui și un preot va fi la dreapta lui. Între cei doi va fi o pace desăvârșită” (v. 12-13).

Datorită ideilor, pericopa este o profeție mesianică.

Însă, forma actuală a textului creează probleme de înțelegere. Rolul marelui preot nu era de a rezidi templul; aceasta cădea în sarcina guvernatorului Zorobabel (cf. 4:7.9). De asemenea, marele preot este încoronat, fapt care nu i se potrivește: după 3:5 i se pune pe cap o mitră. Coroana este mai degrabă un simbol regal. De altfel, în v. 13 se spune că „va purta semnele regale” și „va stăpâni”, ceea ce nu se potrivește unui mare preot, ci regelui. În fine, tot în v. 13 se spune că de-a dreapta va fi un preot, între cei doi domnind o bună înțelegere. Iarăși, imaginea este mai inteligibilă dacă în locul lui Iosua ar sta un rege: între rege și preot trebuia să fie simfonie.

Cercetătorii moderni sunt unanimi în a considera v. 11-13 o relectură a unui text care păstra inițial referirea la încoronarea lui Zorobabel, de-a dreapta sa stând Iosua marele preot. De altfel în cap. 4 se făcea referire la structura bicefală: doi unși, asemănați cu doi măslini (v. 13).

Deci inițial, profetul Zaharia trebuia să-l ungă rege în secret (în casa lui Iosia) pe guvernatorul persan Zorobabel. Acesta adunase în sine așteptările mesianice, cu atât mai mult cu cât era descendent din casa lui David. Datarea textului inițial trebuie să se înscrie în perioada de după începerea zidirii Templului (deci după 520). Având în vedere că în cap. 7, data menționată înseamnă anul 518, se poate presupune că încoronarea secretă lui Zorobabel de către Zaharia a avut loc în 519, după începutul zidirii templului.

Lui Zorobabel i se aplică termenul „Odraslă” (ebr. *šemaḥ*), care, așa cum arătat la 3:8, era termen mesianic. Zidirea Templului îl legitima pe Zorobabel să devină rege pe tronul tatălui său David, primind însemnele regale, printre care și coroana (altele: tronul, inelul și alte podoabe, sabia, sceptrul/toiagul, animalul de încălecat, în vechime o asină, ulterior carul regal).

Coroana urma să fie depusă în templu, păzită de Heldai, Tobia, Iedaia și Iosia (argument că aceștia sunt preoți), desigur așteptându-se ca Zorobabel să devină oficial rege (v. 14).

La zidirea templului urmau să participe „și oameni de la mari depărtări” (v. 15). Același universalism îl întâlnim și la contemporanul Agheu (2:6-9). Totuși în Ezdr. 4:2-3 orice participare străine este strict interzisă.

Așteptarea mesianică însă nu s-a împlinit în cazul lui Zorobabel. Atunci, textul care îl privea inițial pe Zorobabel a fost aplicat lui Iosua, mai ales că în perioada post-exilică marele preot va prelua multe din prerogativele regale. Această nouă aplicare a textului se numește „relectură”.

1.11. *Pericopa 7:1-14*

A doua parte a cărții începe în cap. 7. Datarea este la fel de exactă ca și în cap. 1: „în anul al patrulea al regelui Darius... în ziua a patra a lunii a noua care se cheamă chislev” (v. 1). Aceasta corespunde cu decembrie 518.

„Casa lui Israel a trimis pe Șarețer, dregătorul cel mare al oștirii regelui” (v. 2) – Textul apare în Biblia sinodală cu o traducere foarte inexactă. În TM el sună „Betel-ul a trimis pe Șarețer și pe Reghem-Melec” (cf. Cornilescu). Ar fi deci vorba de o delegația trimisă din Betel în Ierusalim. După LXX textul sună „împăratul la trimis în Betel pe Sarasar și pe Arbeseer”. S-ar înțelege că însuși împăratul persan, Darius, a trimis delegația în Betel. Acest lucru e însă puțin probabil: întrebarea delegației, o întrebare despre post, e improbabil că l-ar interesa pe împăratul persan. Apoi de ce Betel, când la v. 3 delegația se adresează preoților din Templul Domnului, deci din Ierusalim. Cea mai bună rezolvare se bazează pe o corectură minoră făcută textului masoretic: Betel trebuie înțeles ca destinație, nu ca punct de plecare (trebuie corectat introducându-se o prepoziție sau un *he* locativ); apoi nu ca localitate, ci etimologic, „casa lui Dumnezeu”, deci templul. Rămâne întrebarea cine a trimis delegația. Cea mai potrivită explicație ar fi următoarea: comunitatea ebraică din exil (Babilon) dorește să afle răspunsul cu privire la data postului direct de la preoții din Ierusalim și pentru aceasta trimite două persoane în delegație.

În v. 3 întrebarea se referă la postul din luna a 5-a (= *ʿab* iulie/august). Răspunsul profetului vine abia în 8:19, și atunci sunt menționate și patru date de post:

1. în luna a 4-a (= *tammuz* iunie/iulie) dedicat cuceririi Ierusalimului (9 *tammuz* – cf. 4Reg. 25:3-4) din 587
2. în luna a 5-a (= *ʿab*) dedicat distrugerii Templului (7 *ʿab* – cf. 4Reg. 25:8-9) tot din 587 (29 iulie 587)

3. în luna a 7-a (= *tišri* septembrie/octombrie) dedicat amintirii uciderii lui Ghedalia (cf. *4Reg.* 25:25) din același an
4. în luna a 10-a (= *tebet* decembrie/ianuarie) dedicat începutului asedierii Ierusalimului (10 *tebet*) din 589

Interesantă este modalitatea în care este definit postul: plângere și înfrânare (v. 3).

Profetul nu răspunde direct la întrebare și folosește prilejul pentru o discuție despre teologia postului. În numele Domnului, îi întreabă la rândul lui: „*Dacă ați ținut post și v-ați tânguit... pentru Mine, oare, ați postit voi? Și dacă mâncați și beți, oare nu sunteți voi aceia care mâncați și care beți?*” (v. 5-6). Arată că postul nu este o practică de adunare a meritelor personale, prin care Dumnezeu să fie obligat să intervină. Postul nu trebuie făcut pentru Dumnezeu.

Pentru răspuns, Zaharia invocă ceea ce au spus profeții de dinaintea lui, când Ierusalimul era locuit. Din cele vestite în continuare, rezultă că răspunsul invocat este de fapt unul foarte larg. Nu un răspuns punctual la post, ci de fapt o atitudine plină de dragoste față de aproapele. „*Faceți dreptate adevărată și purtați-vă fiecare cu bunătate și îndurare față de fratele său. Nu apăsați pe văduvă, pe orfan, pe străin și pe cel sărman și nimeni să nu pună la cale fărădelegi în inima lui împotriva fratelui său*” (v. 9-10). Sunt deci invocate elemente de asistență socială, îndreptate spre persoanele defavorizate (văduvă, orfan, străin, sărac). Ca și judecata Mântuitorului (*Mat.* 25), faptele de milostivire sunt foarte apreciate, fiind chiar un criteriu pentru raportul omului cu Dumnezeu.

Cu alte cuvinte, rațiunea postului nu trebuie să fie acțiunea izolată a omului îndreptată către Dumnezeu, ci solitudinea față de aproapele. O poziție asemănătoare față de teologia postului a avut-o și un predecesor al lui Zaharia, anume Trito-Isaia (aproximativ între 538 și 520 îdHr.) în faimosul cap. 58: „*Nu știți voi postul care Îmi place? – zice Domnul. Rupeți lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți și sfărâmați jugul lor. Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăpostește în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l și nu te ascunde de cel de un neam cu tine*” (v. 6-7).

Poporul însă își întorsese spatele și-și astupase urechile la „*legea și cuvintele*” Domnului (v. 12).

V. 12 este important pentru că oferă un element deosebit imaginii profetice. „*legea și cuvintele pe care le-a trimis Domnul Savaot prin Duhul Lui, prin graiul proorocilor celor de altădată*”. Punerea în apozitie a Duhului lui Dumnezeu cu graiul proorocilor arată că profeții vorbesc insuflat de Duh (cf. *2Petr.* 1:21).

Neascultarea poporului a determinat ca nici Dumnezeu să nu le mai asculte rugăciunile (v. 13). Exilul însuși a fost efectul neascultării, subliniindu-se că Dumnezeu în fond a fost autorul – „*și îi voi împrăștia*” (v. 14).

1.12. Pericopa 8:1-23

Pericopa 8:1-17 întrerupe atât discuția despre post, cât și evaluările negative din 7:8-14. Ea se evidențiază și prin promisiuni, deci printr-o atitudine favorabilă.

„*Iubesc Sionul cu zel mare și cu patimă aprinsă îl doresc*” (v. 2) – Dumnezeu Își declară dragostea aprinsă față de Ierusalim. Cuvântul ebraic *qin'ah* exprimă chiar o dragoste geloasă, un zel deosebit față de cineva/ceva.

„*M-am întors cu milostivire către Sion și voi locui în mijlocul Ierusalimului; și Ierusalimul se va chema cetate credincioasă și muntele Domnului Savaot, munte sfânt*” (v. 3) – Întoarcerea lui Dumnezeu către Ierusalim și popor este reluată din 1:3.16. Din celelalte texte rezultă că ea e condiționată de întoarcerea poporului. Harul trebuie să fie primit prin pocăință. Locuirea Ierusalimului de către Iahve este legată de zidirea Templului (cf. *Ps.* 67:17-18). Rezidirea Templului și readucerea sfințeniei pe muntele Sion va implica atașamentul poporului (cetate credincioasă).

În v. 4-5 se arată că Ierusalimul va avea iarăși bătrâni și copii. Vremurile grele, cucerirea babiloniană, jefuirile și exilul au dus la scăderea demografică (implicit scăderea natalității). De aceea prezența bătrânilor indică lipsa războaielor în care pierd vieți omeneste, iar cea a copiilor sugerează o pace durabilă. Tema traiului îndelung, a bătrâneții fericite și sigure o întâlnim și la Triton-Isaia (65:20-23).

Deși această situație părea incredibilă în contextul de atunci, la Dumnezeu toate sunt cu putință (v. 6).

V. 7-8 constituie o altă unitate logică: este anunțată revenirea din exil, de pe întreg pământul („din țările de la răsărit și din țările de la apus”). Revenirea din exil este continuată printr-o populare a Ierusalimului. Se încheie cu formula de legământ: „ei îmi vor fi Mie popor, iar Eu le voi fi Dumnezeu”.

Vremurile pașnice sunt vestite și în continuare. Dumnezeu spune că S-a schimbat „Eu pornisem pe toți oamenii, unii împotriva altora; dar cum nu mai sunt ca înainte vreme față de restul poporului Meu” (v. 10-11). Fragmentul trebuie interpretat cu grijă. În primul rând, nu Dumnezeu este cauza războiului. Implicarea Sa ține mai degrabă de planul istoriei, pe care Dumnezeu îl are cu toți. În numeroase cazuri se spune că Iahve a adus alte popoare pentru a pedepsi Israelul (Avac. 1:6 ș.u.; Ier. 1:15; 4:6 ș.u.) sau pentru a le stârni unul împotriva celuilalt (Ier. 25:9-11). Totuși, Dumnezeu judecă păcatele, iar efectul judecății este în fond cauzat de păcatos: acesta își atrage pedeapsa divină. În al doilea rând, Dumnezeu nu Se schimbă. Ci din dragoste pentru om, nu îl lasă pradă pedepsei și judecății, ci îi oferă șansa reînțoarcerii. Așa-zisa schimbare reflectă de fapt pedagogia divină.

Țara însăși va fi binecuvântată cu roade bogate (v. 12). Între om și mediul său există o strânsă legătură: păcatul are consecințe cosmice, dar și binecuvântarea se răsfrânge nu numai asupra oamenilor, ci și asupra pământului.

V. 13 este foarte important, comparând revenirea în țară și rezidirea Templului cu o naștere din nou a promisiunii făcute patriarhilor. „Precum ați fost un blestem printre neamuri... tot așa veți fi o binecuvântare”. Menirea descendenților lui Avraam era de a deveni prilej de binecuvântare pentru neamuri – „se vor binecuvânta întru tine toate neamurile pământului” (Fac. 12:3). Din cauza neascultării și a păcatelor, poporul Israel își ratase menirea, devenind opusul: un blestem pentru ceilalți – „Îl voi face pricină de groază, o nenorocire pentru toate regatele pământului, ca să fie de ocară și de pildă, de batjocură și de blestem prin toate locurile pe unde-i voi izgoni” (Ier. 24:9); „Am dat să bea [din cupă] Ierusalimului și cetăților lui Iuda, regilor lui și a căpeteniilor lui, spre pustiire și groază, spre batjocură și blestem, precum se și vede astăzi” (Ier. 25:18); „Atunci voi face cu templul acesta ceea ce am făcut cu șilo, iar cetatea aceasta o voi da spre blestem tuturor popoarelor pământului” (Ier. 26:6). Textul din Zaharia înseamnă de fapt refacerea stării de dinainte, revenirea la conținutul promisiunilor făcute lui Avraam. De aceea, cum se va observa în continuare, Ierusalimul devine centrul de pelerinaj pentru toate neamurile.

Interesant însă că sunt avute în vedere pentru această restabilire „casa lui Iuda și casa lui Israel”, deci ambele regate, nu numai cel sudic. Aceasta presupune o unificare a Israelului ca pe timpul lui David-Solomon.

Redobândirea stării dintâi presupune și o dare din nou a Legii. Aceasta este însă rezumată la relațiile cu aproapele (v. 16-17).

Unitatea formată din v. 18-19 revine la tema postului. În noul context, postul se va transforma în „bucurie și veselie și zile bune de sărbătoare” (v. 18). Cu alte cuvinte, din comemorare a unor evenimente tragice, postul se va transforma în sărbătoare veselă. Condiția unei asemenea schimbări este dată de finalul v. 18: „Dar iubiți adevărul și pacea”.

V. 20-23 insistă pe ideea pelerinajului universal. „Vor veni popoare multe și neamuri puternice ca să caute pe Domnul Savaot în Ierusalim și să se roage Domnului”.

În VT sunt două tipuri de universalism: (a) unul centralizat – Ierusalimul este centrul adorării lui Dumnezeu, (b) altul particular – fiecare popor își poate organiza singur legătura

cu Dumnezeu. Prima direcție își trage ideile din reforma religioasă a regelui iudeu Iosia (anul 622 îdHr.), care a centralizat cultul în Ierusalim. Imaginea iosianică a fost propulsată în perioada eshatologică: Ierusalimul devine centrul religios al lumii. Se întâlnește concepția unui pelerinaj universal, care să le antreneze pe toate popoarele (cf. *Is.* 2:2-4; *Mih.* 4:1-5; *Ag.* 2:6-9; *Zah.* 8:20-23; *Ps.* 86:4 – „Mamă va zice Sionului omul”). Pe de altă parte, a doua direcție este marcată de înțelegerea descoperirii universale a lui Iahve (cf. *Is.* 19:19-25; *Sof.* 2:11 – „fiecare din locul lui”; 3:9-10; *Mal.* 1:11 – „de la răsăritul soarelui până la apusul lui, mare este numele Meu printre neamuri”).

1.13. Pericopa 9:1-8

Cap. 9 deschide o a doua parte a cărții, numită Deutero-Zaharia. Stilul și ideile sunt altele, de aceea se bănuiește un alt autor. Pentru că 9:13 menționează Grecia (ebr. Iavan < Ionia), deci presupune imperiul lui Alexandru cel Mare, data este stabilită la finalul sec. 4.

Atât cap. 9, cât și cap. 12 sau *Mal.* 1 încep prin aceeași formulare: „Proorocie. Cuvântul Domnului...”. Aceasta ar presupune că ele funcționează ca trei adaosuri făcute corpusului profeților mici.

Sunt rostite oracole împotriva sirienilor (țara Hadrac, orașele Damasc, Hamat), fenicienilor (Tir, Sidon) și filistenilor (Ascalon, Gaza, Ecron, Așdod).

Deși la început tonul este dur („iată că Domnul îl va cuceri și va prăvăli în mare puterea lui și el va fi mistuit prin foc” – v. 4), ulterior se arată că idolii vor fi pierduți („îi voi scoate sângele din gură – sângele jertfelor – și urâciunile – adică idolii – dintre dinții lui” – v. 7). Mai mult, se spune despre filistenii că vor deveni un popor al Domnului, integrat în Iuda: „Va fi și el [filisteanul] un rest pentru Dumnezeul nostru și va fi ca o familie în Iuda” (v. 7).

În continuare Dumnezeu vestește că se va așeza „strajă” în jurul Templului, încât nici un dușman nu se va apropia (v. 8).

1.14. Pericopa 9:9-10

Pericopa 9:9-10 constituie o profeție: „Bucură-te, foarte, fiica Sionului, veseleşte-te, fiica Ierusalimului, căci iată împăratul tău vine la tine, drept și biruitor; smerit și călare pe asin, pe mânzul asinei. El va nimici carele lui Efraim, caii din Ierusalim și arcul de război va fi frânt. El va vesti pacea popoarelor și împărăția Lui se va întinde de la o mare până la cealaltă mare și de la Eufrat până la marginile pământului”.

„Fiica Sionului” și „fiica Ierusalimului” sunt apelative pentru Ierusalim (în ebraică, subst. „cetate” e la feminin, fapt care înlesnește comparația cu femeie). Împăratul (mai corect totuși „regele”) se arată ca o figură mesianică, fiind întronat ca urmaș al lui David. E „drept și biruitor”, ceea ce indică funcția juridică și militară; stabilirea și păstrarea dreptății constituiau rolul principal al regelui; de asemenea, regele conduce războiul, victoria fiind rezultatul meritelor sale. Totuși regele descris este atipic: deși drept și biruitor, e totuși „smerit” (umil). Nu se spune însă în ce constă umilința sa.

Faptul că stă călare pe un asin trimite la tradiția conducătorilor de dinainte de Solomon. Un simbol al conducătorilor, asemănători șecilor, era asinul (cf. *Jud.* 5:10; 10:4; 12:14; 3*Reg.* 1:33).

El nimicește toate simbolurile războiului (care, cai și arcuri), vestind pacea popoarelor (v. 9).

Împărăția sa este universală, întinzându-se „de la o mare – Marea Mediterană – până la cealaltă mare – Golful Persic”, „și de la Eufrat până la marginile pământului”. Eufratul marca limita estică a teritoriului ideal al Israelului. Invocarea marginilor pământului sugerează întreg pământul.

Textul este eminent mesianic, atât prin conținut cât și prin aplicarea sa directă la intrarea în Ierusalim a Mântuitorului (*Mat.* 21:4-5; *Ioan* 12:14-15). De reținut că, dacă la Marcu, Luca și Ioan apare doar un mânz de asin, la Matei apar o asină cu mânzul ei, poate sub influența textului lui Deutero-Zaharia („mânzul asinei”).

1.15. Pericopa 9:11-17

Este invocat „sângele legământului” (o expresie care apare doar în *Ieș.* 24:8), în baza căruia „voi da drumul robilor tăi din fântâna fără apă” (v. 11). Dumnezeu se adresează Ierusalimului (cf. v. 12). Efectul sângelui legământului poate fi privit și prin prismă mesianică: printr-o jertfă de sânge, asociată unui Legământ, adus de Regele smerit menționat în pericopa precedentă, cei robiți într-o groapă fără apă (imagine a *še'ol*-ului) vor fi eliberați.

Iuda și Efraim (iarăși ambele regate) devin ca un arc și o săgeată în mâinile lui Dumnezeu (v. 13). Cu alte cuvinte, Iahve Se arată ca un războinic, folosind ca arme poporul Său, aceasta după ce l-a disciplinat prin asirieni și babilonieni, popoare pe care le-a folosit ca pe niște unelte ale mâniei Sale. Deși terminologia pare destul de dură („ei [*israeliții*] vor sfâșia și vor călca în picioare pietrele de praștie și vor bea sângele ca pe vin” – v. 15), ideea este una singură: Dumnezeu Își apără poporul de data aceasta să-i învingă pe dușmanii care până atunci îi asupraseră. Este mai degrabă un război al izbăvirii – „În ziua aceea îi va izbăvi Domnul Dumnezeul lor” – v. 16.

Două elemente rețin atenția în v. 17: poporul este comparat cu o turmă, al cărei Păstor e Dumnezeu (cf. *Ps.* 22:1; 79:1) și cu pietrele scumpe ale unei coroane, strălucind în țară.

Descrierea belșugului din v. 18 reține atenția prin menționarea a grâului și vinului, care în sens duhovnicesc indică materia Sf. Euharistii.

1.16. Pericopa 10:1-12

În v. 1 poporul este îndemnat să ceară ploaie, ploaia fiind cauza belșugului. Prin importanța ei, ploaia devine și un motiv mesianic (cf. *Ioil* 2:23, unde „învățătorul [ebr. *moreh*] dreptății” este sugerat de „ploaia timpurie [ebr. *moreh*]”).

V. 2 pune în antiteză concepția Păstorului bun (Dumnezeu) din 9:16 cu falșii păstori: terafimii (idoli ai casei, de forma unor statuete – cf. *Fac.* 31:19.34) și vrăjitorii. Amăgiți de aceștia, poporul „a plecat ca o turmă... căci n-aveau păstor”.

Dumnezeu veștește pedeapsa pe care o va aduce împotriva păstorilor (răi), alături de care stau șapii. În VT deja șapul poate fi un simbol demonic (*Lev.* 16:8.21-22; *Is.* 13:21).

„Domnul Savaot va cerceta turma Sa” (v. 3), arătându-Se ca adevărat Păstor. Turma va deveni cal de război, în aceeași linie de idei ca și 9:13-15.

Din casa lui Iuda vor ieși la iveală patru lucruri: (1) Piatra din capul unghiului, (2) țărșii de corturi, (3) arcul de război, (4) căpeteniile. Piatra din capul unghiului este Hristos (cf. *Ef.* 2:20; *1Petr.* 2:6). Țărșii de cort ar putea să sugereze refacerea cortului, în sensul voit de *Am.* 9:11. Cât despre arc și căpetenii, sunt simboluri ale puterii (cf. și v. 5).

V. 6 presupune refacerea întregului regat Israel, ca pe timpul lui David-Solomon: „Eu voi întări casa lui Iuda și voi izbăvi casa lui Iosif și îi voi aduce înapoi”. V. 7 menționează un alt nume al regatului nordic, pe lângă cel de „casa lui Iosif”, și anume Efraim. Ideea refacerii unității inițiale este cu atât mai interesantă, cu cât regatul nordic dispăruse de pe scena istoriei cu 400 de ani înainte de Deutero-Zaharia, în 722 îdHr.

Dacă v. 8 vorbește de strângerea poporului la un loc, v. 9 vorbește de împrăștierea printre popoare. De altfel v. 9 este la polul opus centralizării în Ierusalim: deși sunt împrăștiați, „Își vor aduce aminte de Mine și vor trăi acolo cu fiii lor și vor veni înapoi”. Este deja presupusă existența unei diaspore, care păstrează totuși încă vie dorința reîntoarcerii. Diaspora a însemnat însă și o adevărată misiune a Israelului printre neamuri.

Întoarcerea din v. 10-11 este descrisă de aceea la o scară mult mai mare, vindecând complet nu numai exilul, ci și diaspora care depășise între timp efectul imediat al exilului. Israelii se întorc de această dată nu doar din Mesopotamia (Asiria), ci și din Egipt (unde nu fuseseră exilați). Este o întoarcere comparată cu Exodul, căci poporul trece din nou prin Marea Roșie (v. 11), Dumnezeu lovind iarși valurile mării și secând apele Egiptului (Nilul).

1.17. Pericopa 11:1-3

Scurta pericopă este o lamentație, care aparține în mod simbolic copacilor falnici (chiparos, cedru, stejar), animalelor de pradă (leii) și păstorilor cu pășuni pustiite. Practic prin asocierea acestor păstori cu copacii prăbușiți și cu leii înfomețați de incendiu, se sugerează identitatea lor: păstori sunt de fapt căpeteniile poporului și sunt responsabili pentru starea jalnică.

De altfel întreg cap. 11 gravitează în jurul antitezei dintre păstori buni și păstorul cel bun.

1.18. Pericopa 11:4-14

Deutero-Zaharia primește porunca de la Dumnezeu să devină păstor „Paști oile de înjunghiat” (v. 4).

Această intervenție divină este cauzată de păstoriile cei răi, care fac negoț cu oile (poporul) fără nici un scrupul. „Cumpărătorul le junghie”, iar „păstoriile lor nu le cruță” (v. 5). De aceea Dumnezeu hotărăște o pedeapsă generală (v. 6).

Profetul devine păstor, dar își confecționează în mod simbolic două toiege (v. 7). Toiagul este simbolul autorității, în cazul de față al conducătorilor celor două regate, Israel și Iuda.

În v. 8 este descrisă acțiunea profetului-păstor. El îi stârpește pe cei trei păstori (răi), a căror identitate rămâne neclară și care trebuie mai degrabă să fie interpretați ca simboluri ale unui întreg (toți păstorii răi).

Totuși, păstorul întâmpină o rezistență, care îl determină să renunțe. Motivul renunțării nu este precizat, dar se poate deduce că oile deveniseră neascultătoare: „Nu vă mai pasc! Cea care este de murit să moară, cea de pierit să piară, iar oile care vor mai rămâne să se sfâșie între ele” (v. 9). Cum oile după natura lor nu se sfâșie între ele, devine clar că avem de-a face cu o adevărată parabolă pusă în scenă. Oile sunt poporul, păstorii răi sunt conducătorii nevrednici, profetul îl simbolizează pe Dumnezeu (în sens mesianic, Hristos, „Păstorul cel bun” Ioan 10:11), pe care oile însă îl resping.

Ca urmare a respingerii, profetul rupe primul toiag, numit „Îndurare” (ebr. *no'am*), rupând legământul încheiat cu toate popoarele.

Al doilea episod este și o profeție mesianică folosită în NT. Profetul-păstor își reclamă simbria, primind 30 de arginți (v. 12). La cuvântul lui Dumnezeu, profetul aruncă (donează) suma pentru olar în vistieria templului (v. 13). Dacă însă *TM* înțelege astfel (și *Mat.* în NT se bazează pe această înțelegere), *LXX* înțelege diferit: profetul aruncă argintul într-un cuptor de topit, să verifice calitatea argintului. Și într-un caz și în celălalt textul este obscur. Pentru *TM* se pune întrebarea dacă profetul plătește astfel o datorie către templu a olarului. Interesant că în ebraică prețul este descris ca fiind „splendid (*bun*), *scump*” (deci nu modest). În *Ieș.* 21:32 cu 30 de arginți se plătea moartea unui sclav. Înțelegerea *LXX* se pare totuși că ar fi cea mai probabilă: Cuptorul din Templu ar fi fost real, folosit la topirea donațiilor de argint și aur. De altfel, chiar „olar” poate fi înțeles și ca „topitor”. Deci, profetul ar da topitorului argintul pe care îl donează de fapt Templului. Se arătat oare prin aceasta că profetul refuză să-și însușească simbria, pentru că făcuse totul la porunca divină?

Mat. 27:9-10 este singurul text din NT care folosește profeția. Așa cum am arătat, o înțelege în direcția *TM*. În expresia „prețul Celui prețuit”, Cel prețuit este Hristos. În NT însă suma înapoiată de Iuda nu se poate întoarce în tezaurul Templului, fiind bani pătați de sânge. De aceea se cumpăra Țarina Olarului, ca loc de îngropare pentru străini (cf. *Mat.* 27:3-8).

În mod surprinzător, evanghelistul Matei atribuie profeția lui Ieremia. S-au emis diferite păreri: (1) fie e neatenția scriitorului, (2) fie s-a făcut confuzie cu un episod asemănător la Ieremia, când acesta cumpără o țarină de la o rudă (*Ier.* 32), (3) fie textul chiar i-ar fi aparținut lui Ieremia. După această din urmă opinie, Deutero-Zaharia ar fi de fapt un text ieremian sau atribuit lui Ieremia, care a circulat liber și pe care Matei l-a cunoscut astfel.

Revenind la textul lui Deutero-Zaharia, urmarea acestei scene este ruperea celui de-al doilea toiag, numit „Legământ” (ebr. *ḥob'lim*, mai corect poate „Legătură”). Dacă ruperea primului afectă legământul cu toate popoarele, ruperea celui de-al doilea afectează relațiile dintre Israel și Iuda.

1.19. Pericopa 11:15-17

Pericopa o continuă de fapt pe cea precedentă. Dacă în aceea profetul juca rolul păstorului bun, în aceasta el pune în scenă parabola păstorului nedrept (nu „*nebun*” în sens de paranoic). Păstorul nedrept jefuiește turma: „nu va umbla după oaia cea pierdută și nu va căuta pe cea rătăcită și pe cea rănită nu o va vindeca și nu va hrăni pe cea sănătoasă, ci va mânca pe cea grasă și îi va smulge unghiile” (v. 16).

Desigur că păstorul nedrept îl reprezintă pe conducătorul lacom.

V. 17 conține și un blestem adresat păstorului nedrept. Brațul și ochiul drept îi sunt afectate, ambele simbolul puterii și priceperii.

1.20. Pericopa 12:1-11

Pericopa deschide a treia parte a cărții, fiind introdusă de formula „Proorocie. Cuvântul Domnului...” (ca și Zah. 9:1 sau Mal. 1:1). Se consideră că aparține altui autor, numit convențional Tritto-Zaharia, care a scris în jurul anului 300.

La început, Dumnezeu Își legitimează intervenția în calitatea Sa de Creator al universului (cerul și pământul) și al omului („Care zidește duhul omului înlăuntrul său”).

Pe linia celor spuse la 9:13-15, Ierusalimul devine o încercare pentru toate popoarele din jur, dar și pentru Iuda. Este o „cupă de ametje” (v. 2) sau o „piatră de povară” (v. 3), încât sub greutatea căreia toți cad zdrobiți, iar conducătorul lui Iuda este „un vas cu jeric în mijlocul lemnelor” (v. 6), încât toate popoarele vor fi mistuite.

V. 3 arată intervenția directă a lui Dumnezeu în luptă, El lovindu-i pe cai și pe călăreți (cf. și v. 9). Se preconizează așadar un conflict între Ierusalim și străini dușmănoși, conflict de esență eshatologică (a se vedea și cap. 14).

După izbândă, sunt izbăvite corturile lui Iuda (întregul regat) (v. 7) și Ierusalimul (v. 8). Se precizează că întregul regat se va ridica la nivelul promisiunilor și binecuvântărilor lui David. „Cel mai slab între ei [locuitorii Ierusalimului] să fie ca David și casa lui David să fie ca însuși Dumnezeu, ca îngerul Domnului care merge în fruntea lor” (v. 8). Se poate spune că descrierea corespunde împărăției cerești, în care sfinții devin toți noi Davizi (unși) și „părtași firii dumnezeiești” (cf. 2Petr. 1:4).

La v. 10 cuprinde o profeție mesianică: „Atunci voi vărsa peste casa lui David și peste locuitorii Ierusalimului duh de milostivire și de rugăciune, și își vor aținti privirile înspre Mine, pe Care ei L-au străpuns și vor face plângere asupra Lui, cum se face pentru un fiu unul născut și-L vor jeli ca pe cel întâi născut” – Doar prin pogorârea Duhului Sfânt, omul poate dobândi un duh de milostivire și de rugăciune. Pogorârea Duhului arată o investire (profetică sau regală), în cazul de față, locuitorii Ierusalimului ca noi Davizi se învrednicesc de revelația profetică. Ei Îl privesc pe Cel Străpuns și Îl recunosc ca Fiu unic-născut (ebr. *yaḥid*, LXX are „fiu iubit”) și întâi-născut (ebr. *b'kor*, gr. *prōtotókos*) și Îl jelesc (darul lacrimilor).

Există o mică diferență între TM și LXX. TM se pretează foarte interesant sensului mesianic prin verbul „L-au străpuns”, pe când LXX are doar „L-au disprețuit”. TM trimite deci interpretarea către patimi.

Pe de altă în textul ebraic se trece brusc de la persoana I sg. („Mine”) la persoana III sg. („pe Care ei L-au străpuns”, „asupra Lui”). Cum Cel care vorbește la persoana I nu poate fi decât Iahve (cf. v. 9), ar rezulta identificarea Celui Străpuns cu Însuși Dumnezeu. Iarși transpare valoarea mesianică.

Conținutul plângerii se explică deci prin faptul că poporul își recunoaște vina de a-L fi străpuns pe Fiul Unul și Întâi Născut.

Plângerea va fi foarte mare, ca cea de la Hadad-Rimon în câmpia Meghidonului (v. 11). Foarte probabil Hadad-Rimon nu e o localitate, ci zeul Ba'al (numit Hadad Ramman). Ca zeu al fertilității naturii era plâns în cadru cultic atunci când murea (vara vegetația era uscată de soare), pentru a fi celebrat toamna când ploile produceau înverzirea naturii. Trebuie obserat că autorul biblic a preluat din cultul lui Ba'al doar ideea plângerii, deci o formă.

1.21. Pericopa 12:12-14

Pericopa detaliază de fapt plângerea din pericopa precedentă. Sunt listate familii care participă la plângere, dintre care se remarcă familia regală („familia casei lui David” – v. 12), leviții (v. 13) și – dacă Natan este de fapt profetul cu același nume contemporan cu David –

descendenții profetici. Cu alte cuvinte, toată comunitatea Israelului (de remarcat cele trei funcții: regală, sacerdotală și profetică) își recunosc greșeala.

1.22. Pericopa 13:1

Mica pericopă vorbește de un izvor pentru casa lui David și pentru locuitorii Ierusalimului „*pentru curățirea de păcat și de orice altă întinare*”. Purificarea prin apă este obișnuită în cult (cf. în Legea curățirii Lev. 11:28.32; 13:54; 15:5 ș.u.).

De altfel 14:8 va vorbi de un râu cu ape vii.

1.23. Pericopa 13:2-6

Dumnezeu vestește stârpirea idolilor și a proorocilor falși. Aceștia sunt fie prooroci ai idolilor („*proorocii lor*” – v. 2), fie proorocesc minciună în numele lui Iahve (v. 3). În ambele cazuri trebuie să fie uciși, chiar de cei aproiați lor (cf. Deut. 13).

Interesant că execuția profetului fals se face prin străpungere (v. 3; același verb ebraic ca și în 12:10).

Urmarea va fi că profeții vor fi foarte reținuți, refuzându-și afișarea în public. De exemplu nu vor mai îmbrăca mantia de păr (v. 4) (ceea ce ar arăta că se impusese deja o costumație tipic profetică). De asemenea își vor declina titlu de profet, preferând să se prezinte ca plugar (v. 5). Rănile străpungerii (deci ale pedepsei pentru profeție falsă) vor fi camuflate în spatele unor scuze inventate (v. 6). În orice caz, ideea generală este că profetismul va deveni o misiune serioasă, încât neaveniții vor fi descurajați să și-o asume.

1.24. Pericopa 13:7-9

Pericopa conține o profeție mesianică, folosită și în NT.

„*Sabie, deșteaptă-te împotriva păstorului Meu, împotriva tovarășului Meu, zice Domnul Savaot. Voi bate păstorul și se vor risipi oile, și Îmi voi întoarce mina Mea împotriva celor mici.*” (v. 7) – În sens istoric, ținând și seama de context, Iahve îl pedepsește pe păstorul nevrednic (LXX are pluralul „*păstorii*”), dar și turma (cei mici) care se dovedise nevrednică (cf. cap. 11). Aceasta cu atât mai mult cu cât în pericopa precedentă se menționase pedeapsa profetului fals.

V. 8 descrie pedeapsa „*două treimi vor pieri*” (cf. totuși procentul mai mic în 14:2). Treimea rămasă va fi curățită ca argintul și aurul, devenind însă un nou popor ales. V. 9 proclamă formula de legământ: „*Eu voi zice: «Acesta este poporul Meu», și el va răspunde: «Domnul este Dumnezeul meu!»*”.

Totuși în NT, Mântuitorul Își aplică Sieși textul însă în cu totul alt sens: El este Păstorul bătut, iar oile risipite sunt ucenicii (Marc. 14:27; Mat. 26:31). Aceasta șterge orice urmă negativă din text. Cred că este îndreptățit de aceea, ca plecând de la interpretarea nou-testamentară a textului să se meargă mai departe, în pericopa precedentă. Dacă urmele negative ar fi șterse și acolo? În acest caz, profetul respins de comunitate nu este profetul fals, ci cel neînțeleș (Marc. 6:4; Mat. 13:57), iar străpungerea poate fi văzută tot ca pe o sugerare a patimilor, ca și străpungerea din 12:10. În acest caz, v. 6 nu presupune o scuză inventată, ci răspunsul direct al Mântuitorului, Care mărturisește că a fost lovit în casa pritenului Săi.

1.25. Pericopa 14:1-5

Pericopa descrie Ziua Domnului (ebr. *yom Yahweh*) (v. 1).

Imaginea este cea a conflictului universal: toate popoarele pornesc împotriva Ierusalimului, îl cuceresc și-l jefuiesc (v. 2). Este o aluzie și la evenimentul tragic din 587, dar plasarea sa în eshaton îi conferă o anvergură mult mai mare. Este lupta finală descrisă în Apoc. 19-20.

„Atunci Domnul va ieși la luptă și se va război împotriva acestor popoare” (v. 3) – Dumnezeu însuși intervine.

Domnul Se arată gigant, cu picioarele pe Muntele Măslinilor, care se crapă în două (v. 4). Se iscă un cutremur mai mare decât cutremurul memorabil din vremea regelui Ozia (cf. Am. 1:1, deci aproximativ 750). De altfel în Evangheliile apocrife, Hristos înviază ieșind din mormând și având o statură gigantică (Ev. Petru, 10:40).

Alături de Iahve se arată „toți sfinții” (v. 5), prin care trebuie înțeleși îngerii. Este imaginea oștilor cerești, prezentă și în Apoc. 19:14, în locul lui Iahve fiind însă Hristos.

1.26. Pericopa 14:6-11

Este descrisă în continuare ziua Domnului, „nu va mai fi lumină, ci frig și ger”, „nu va fi nici zi, nici noapte” (cf. și Ioil 3:3-4). Conflictul se răsfrânge asupra întregului cosmos.

V. 8 însă prezintă ca și 13:1 apele vii care izvorăsc din Ierusalim (cf. Iez. 47:1 ș.u.). Dacă la Iezechiel, apa care izvorăște din altarul Templului nou se varsă în Marea Moartă, însănătoșindu-i apele, izvorul din Zaharia se varsă și în Marea de la apus și în cea de la răsărit (= M. Mediterană și Golful Persic?), indicând universalitatea efectului. În sens duhovnicesc izvorul este Hristos (Ioan 4:10.14).

Prin aceasta Domnul va fi împărat peste tot pământul (v. 9). Cu alte cuvinte, râul vieții recuperează râul paradisiului, iar pământul pe care îl udă se transformă în rai, în împărăția lui Dumnezeu. Proclamarea lui Dumnezeu ca împărat era frecventă în cult (cf. Ps. 46:2; 92:1; 96:1; 98:1), împărăția lui Dumnezeu însă va fi efectivă abia în vremurile din urmă. Cultul rămâne așadar doar o pregustare din eshaton. Și în Apocalipsă, conflictul se încheie cu împărăția lui Hristos (20:4).

Toată țara se va preface în câmpie, accentuând de fapt înălțarea muntelui Ierusalimului (v. 10), fapt care corespunde și altor texte profetice (cf. Is. 2:2; Mih. 4:1). Ierusalimul va fi locuit în întregime, textul oferind limitele de apus (poarta lui Veniamin) și de răsărit (poarta din colț), de nord (turnul Hananeel) și de sud (teascurile regelui).

„Nu va mai fi acolo blestem” (v. 11) – Având în vedere că blestemul a fost provocat de păcat (cf. Fac. 3;14.17), ștergerea blestemului presupune întoarcerea la starea de dinainte de păcat. Această situație se va împlini însă în eshaton (cf. Apoc. 22:3).

1.27. Pericopa 14:12-15

Pericopa descrie prăpădul adus dușmanilor Ierusalimului. Domnul provoacă o spaimă mare, încât ei ridică mâinile unii împotriva celorlalți (v. 13). Starea descrie iadul, în care domnește suspiciunea și ura reciprocă.

Interesant că printre dușmani se află și Iuda (regatul) – „și Iuda va lupta împotriva Ierusalimului” (v. 14). Aceasta arată că diferența dintre locuitorii Ierusalimului și dușmani nu este una etnică, ci valorică. La fel de bine pot face parte dintre dușmanii Ierusalimului (= împărăția cerească) și iudei, după cum și dintre locuitorii Ierusalimului fac parte unii dintre neamuri (v. 16).

1.28. Pericopa 14:16-21

Cei rămași în viață dintre neamuri (deci care nu au căzut pradă războirii reciproce) sunt recrutați ca locuitori ai Ierusalimului. O dată pe an se suie în Ierusalim, să se închine

Împăratului Iahve Savaot, la sărbătoarea corturilor. Sărbătoarea Corturilor marca începutul anului nou vechi (toamna, începând cu 15 *tišri*, octombrie).

Toți cei care nu participă la sărbătoare sunt condamnați lipsei de ploaie (în opoziție cu râul vieții din Ierusalim) și prăpădului (v. 17-19).

Ierusalimul întreg va funcționa ca un templu. Acest lucru se observă din faptul că la pregătirea jertfelor, „*orice căldare din Ierusalim și din Iuda va fi sfântă Domnului Savaot*” (v. 21). Cu alte cuvinte orice obiect din Ierusalim va fi consacrat.

Chiar și caii vor avea scris pe clopoței ceea ce era scris pe tăblița de aur a mitrei marelui preot (v. 20 cf. *Ieș. 28:36*). Toate acestea arată o dobândire maximă a sfințeniei de către locuitorii noului Ierusalim.

Lipsa neguțătorilor înseamnă lipsa profitului luat de la cele sfinte (v. 21). Aceasta corespunde cu alungarea neguțătorilor din Templu de către Hristos, Care astfel arăta că profeția lui Zaharia e pe cale să se împlinească.